

Ebeveynler olarak çocuklara karşı temelde üç görevimiz vardır. Bunlardan 1.si ve en önemlisi çocuğu 'korumak' tır.2.si ihtiyaçlarını karşılamak ve 3.sü de iyilerle karşılaşmalarına vesile olmaktır. (iyi öykü, iyi insan, iyi deneyim) Korumak deyince aklımıza genelde fiziksel koruma gelir. Günümüzde çocuğu en fazla korumamız gereken alanlardan biri , psikolojik korumanın en fazla gerektiği alan olan 'medya' dır. Çünkü medya kontrolsüz kullanıldığında içeriğiyle çocukları zehirleyen bir alana dönüşür. Bir ebeveyn çocuğun zihnine giren medyayı kontrol etmiyorsa, karnına giren yemeği kontrol etmiyor demektir desek abartmış olmayız.

Gelişen ve değişen teknolojiyle birlikte çocukların ekran maruziyetleri de gün geçtikçe arttı. Günümüz neslinde bilgisayar her evin bir parçası haline geldi. Son yıllarda ise hayatımızdaki ekranların sayısı tablet ve telefonlar ile oldukça arttı. Teknoloji hayatımıza konfor ve keyif katmakla birlikte hayatımızdan birçok şeyi de alıp götürdü. Bu zararın en büyük etkisi ise çocuklar üzerinde oldu. Öyle ki 2016 -2017 araştırmalarına göre; Türkiye'de bir ilkokul çocuğunun günde ortalama 6 saat ekran başında geçirdiği tespit edilmiştir.

Medyanın zararından bahsederken içerikten önce varlığından bahsetmek gerekir. Çünkü bir çocuk TV karşısına geçtiğinde hareketi kısıtlanır. Fiziksel gelişim, sosyal gelişim, duygusal gelişim ve zihinsel gelişimi sekteye uğrayabilir. Hatta aşırı ekran maruziyetlerinde çocuk otizm benzeri özellikler gösterebilir.

Medyanın zararı temelde 2 türdür: Aldıkları ve verdikleri vardır. Medya çocuktan gelişimi alırken verdikleri arasında şiddet vardır. Bu çocukta birkaç şeye yol açar;

- 1) Şiddeti modelleme
- 2) Şiddeti normalleştirme
- 3) Şiddete duyarsızlaştırma

Medyanın verdiği kavramlardan biri de alışveriş kültürü ve tüketim ile ilgili kavramlardır. Reklam piyasası ticari amaçlarla yetişkin içerikli temaları çocukları ilgilendiren görsellerin içine koyup bunları pazarlayarak çocukları da tüketicinin bir nesnesi haline getirmiş olur.

Diğer bir kavram ise aşk ve cinsellikle ilgili kavramlardır. Bu kavramlar normalde çocuğun dünyasında ve gündeminde olan kavramlar değildir. Erkenden bu kavramlara maruz kalan çocuğun kafası karışır. Sözelimi haber bir yetişkin içeriğidir. Diziler de yetişkinler içindir. Çocukların dizilerle kafası karışır. En az 9 yaşına gelmeden bir çocuk herhangi bir yetişkin dizisi izlememelidir.

Medya sadece TV den münhasır bir alan değil elbette ki. Büyümeye başlayan çocuklar aynı oranda internetle de tanışmaya başlarlar. Bu çocuklar zamanla en çok görsel ve videoya ulaştıkları, sıkı bir youtube kullanıcısı haline gelebilirler. Fakat burası da pek masum bir alan değil ve bununla alakalı 'Youtube Travması' dediğimiz bir kavram var. Çocuklar buradan; korku videosu, doğum videosu, cinsel içerikli videolar ve şiddet-savaş videoları izleyebiliyorlar. Bilinçdışı süreçlerde subliminal mesajlara ve 25.karelere maruz kalabiliyorlar. Tüm bu kirlenmeleri en aza indirmek için internet kullanımında aile şifresi alınabilir. Bu şifreleme otomatik olarak içeriği de filtreler.

Medya kullanım süreleri ne kadar olmalıdır?

Dünya çapındaki araştırmalar ve Türkiye’de de Pedagoji Derneği’nin ‘Çocuk ve Ekran’ makalesine göre; Çocukların beyin ve dil gelişimlerinin en hızlı olduğu ilk üç yıllık hayatlarında ekran hiç tavsiye edilmemekle birlikte, 3-6 yaşta günde 20-30 dakika, 6-9 yaşta 40-50 dakika, 9-12 yaşta 1 saat, 12 civarında ise günde 2 saat ekran kullanımı tavsiye edilmektedir.

Sosyal medya kullanımı ise yasalar çerçevesinde, birçok aile dikkate almasa da 18 yaşla sınırlandırılmıştır. Yine de 18 yaş altı bir çocuğun sosyal medya hesabı varsa bu çocukların hesapları taciz, cinsel istismar, zorbalık vb. nedenlerden dolayı herkese açık olmamalı, aileler dışardan gelebilecek masum görünümlü tehlikelere karşı çocuklarını bilgilendirmeli, bu konularda çok dikkatli ve uyanık olmalıdır. Çocuklar 15 yaşına gelene değin evdeki dijital eşyalar ortak kullanıma açık olmalı yani evde çocuğa özel tablet ya da telefon bulunmamalıdır. Çocuklara ne zaman telefon alınması tavsiye edilir?

Telefon konusunda bizlere ebeveynlerden gelen en sık sorulardan biri “Bütün arkadaşlarının varmış, istiyor, alalım mı?” sorusudur. Gelişim dönem özellikleri de göz önünde bulundurularak çocuklara 15 yaş öncesi telefon önerilmez. Hele ki 10 yaş ve öncesi için asla tavsiye edilmez. Bu süreçlerde ailenin çocukla iletişim ihtiyacına binaen akıllı saatler kullanılabilir. Eğer 15 yaş öncesi telefon almak mecburi olduysa da;

Çocuğunuza telefonun şifresini bileceğinizi ve telefonda ne kadar zaman geçirebileceği (diğer elektronik aletler de göz önünde bulundurularak) konusunda sınır koymanız ve güvenli sosyal medya kullanımı konusunda onu eğittiğiniz ve kontrol ettiğinizden emin olmanız gerekmektedir. Çocuktan alınan cihazın yeri doldurulmalı mıdır?

Ebeveynler çocuklarda ekrana sınır getirdiklerinde yerini bir etkinlikle doldurmaya çalışıp dolduramayınca da pes edebiliyorlar. Açıkçası bu zor bir mücadele ve bırakınca tekrar başa sarılabiliyor. Çocuk sınırları kabullenmekte zorlanıyor sözgelimi “siz de sigara içiyorsunuz, siz de telefonla oynuyorsunuz” diyorsa? İdeal olan elbette ki ebeveynin de medyayı dikkatli kullanması ve örnek olmasıdır. Kendini düzenleyemeyen ebeveyn çocuğunu da düzenleyemez. Fakat ebeveyn kendini kontrol edemediğinde bile çocuğunu kontrol etmeyi elden bırakmamalıdır. Yani her babası sigara içen çocuk da sigara içecektir diye bir kaide yoktur. Yani çocuk maruz kalır, yetişkin ise seçer. Yetişkinin seçimidir fakat çocuk bu konuda karar verebilecek bir pozisyonda değildir.